

«ТАСДИҚ МЕКУНАМ»

Ректори Муассисаи давлатии таълимии «Донишгоҳи давлатии Бохтар ба номи Носири Хусрав», доктори илмҳои иқтисодӣ, профессор Курбонзода М.Р.
« _____ » апрели соли 2024

Хулосаи

Донишгоҳи давлатии Бохтар ба номи Носири Хусрав

Баррасии диссертатсияи Саиднуриддинзода Аҳлиддин Саиднуриддин дар мавзуи «Масъалаи тарбияи ватандӯсти хонандагони синфҳои болоӣ тавассути таъриху кишваршиносӣ» барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои педагогӣ аз рӯи ихтисоси 13.00.01. – Педагогикаи умумӣ, таърихи педагогика ва таҳсилот (илмҳои педагогӣ) пешниҳод шудааст.

Диссертатсия дар кафедраи педагогикаи Донишгоҳи давлатии Бохтар ба номи Носири Хусрав анҷом дода шудааст.

Саиднуриддинзода Аҳлиддин Саиднуриддин, соли таваллудаш 27.03.1986, шаҳрванди Ҷумҳурии Тоҷикистон, соли 2008 факултети таърих ва ҳуқуқи Донишгоҳи давлатии Қўрғонтеппа (ҳозира Бохтар) ба номи Носири Хусравро аз рӯи ихтисоси таърих ва ҳуқуқ, касби омӯзгори фанни таърих ва ҳуқуқ хатм кардааст.

Саиднуриддинзода Аҳлиддин Саиднуриддин бо фармоиши ректори Донишгоҳи давлатии Бохтар ба номи Носири Хусрав аз 24.10.2022 тахти №204^а-фа унвонҷӯи кафедраи педагогикаи Донишгоҳи давлатии Бохтар ба номи Носири Хусрав қабул карда шудааст.

Мавзуи диссертатсияи Саиднуриддинзода Аҳлиддин Саиднуриддин дар ҷаласаи Шурои олимони Донишгоҳи давлатии Бохтар ба номи Носири Хусрав аз 29.11.2022, №4 баррасӣ ва тасдиқ гардида, роҳбари илмӣ – номзади илмҳои педагогӣ, дотсенти кафедраи забон ва адабиёти руси Донишгоҳи давлатии Бохтар ба номи Носири Хусрав, Ашурова Шахло Кулобиевна таъйин гардидааст.

Саиднуриддинзода Аҳлиддин Саиднуриддин имтиҳонҳои минимуми номзадиро аз фанҳои забони хориҷӣ (англисӣ) 4 (хуб) аз 19.05.2009, таърих ва фалсафаи илм 5 (хуб) аз 28.12.2008 ва имтиҳони номзадӣ аз рӯи ихтисоси (13.00.01. – Педагогикаи умумӣ, таърихи педагогика ва таҳсилот) – Педагогикаи иҷтимоӣ ва худшиносӣ 5 (аъло) аз 23.05.2024 супоридааст.

Фаъолияти меҳнатиашро солҳои 2008-2009 ба ҳайси ассистенти кафедраи таърихи умумӣ, солҳои 2009-2010 ба сифати котиб-оператори қабулгоҳи ректори Донишгоҳи давлатии Бохтар ба номи Носири Хусрав, солҳои 2010-2012 ба ҳайси котиби техникаи Шурои диссертатсионии назди Донишгоҳи давлатии Бохтар ба номи Носири Хусрав, солҳои

2012-2016 ба ҳайси мудири кафедраи таърихи умумии Донишгоҳи давлатии Бохтар ба номи Носири Хусрав, солҳои 2016-2017 ба ҳайси мудири кафедраи методикаи таълими таърих ва ҳуқуқи Донишгоҳи давлатии Бохтар ба номи Носири Хусрав, солҳои 2017-2020 ба ҳайси декани факултети таърих ва ҳуқуқи Донишгоҳи давлатии Бохтар ба номи Носири Хусрав, солҳои 2020-2022 ба мансаби сардори раёсати назорати давлатии муассисаҳои таҳсилоти ибтидоӣ ва миёнаи касбии Агентии назорат дар соҳаи маориф ва илми назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон идома додааст. Аз соли 2022 то ҳол ба ҳайси директори маркази таҳсилоти фосилавии Донишгоҳи давлатии Бохтар ба номи Носири Хусрав кору фаъолият карда истодааст.

Диссертатсияи Саиднуриддинзода Аҳлиддин Саиднуриддин дар чаласаи васеи кафедраи педагогикаи Донишгоҳи давлатии Бохтар ба номи Носири Хусрав аз 29-уми апрели соли 2024, суратчаласаи ғайринавбатии №9А муҳокима гардидааст.

Пас аз баррасии диссертатсияи Саиднуриддинзода Аҳлиддин Саиднуриддин дар мавзӯи «Масъалаи тарбияи ватандӯстии хонандагони синфҳои болоӣ тавассути таъриху кишваршиносӣ» барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои педагогӣ аз рӯи ихтисоси 13.00.01. – Педагогикаи умумӣ, таърихи педагогика ва таҳсилот (илмҳои педагогӣ) чунин хулоса қабул карда шуд:

Мубрамияти мавзӯи таҳқиқот. Ҳолати кунунии сиёсату иқтисодӣ, иҷтимоӣ ва фарҳангии кишвари тозаистиклоламон ба робитаҳои гуногунсамт замина гузошта, ба қори тарбияи ватандӯстии наврасону ҷавонон, ки омилҳои асосии пешрафту таҳкимбахши оромиву субот маҳсуб мегардад, таъсири амиқ мегузорад.

Робитаҳои иҷтимоӣ ба афкори ҷамъият таъсиргузор буда, барои дар сатҳи зарурӣ баровардани низоми тарбияи ватандӯстӣ ва худшиносии миллии сокинон мусоидат намуд. Дигаргун гардидани соҳти давлатдорӣ, интихоби самтҳои афзалиятноки сиёсати давлатӣ, амалӣ сохтани низоми демократӣ дар раванди қори давлатдорӣ дар давоми 32 соли соҳибистиклолӣ натиҷаҳои назаррас ба бор оварданд, ки имрӯз натавонанд аз ҷониби сиёсатмадорону таҳлилгарони дохилӣ, балки хориҷӣ низ эътирофу писандида мебошанд.

Дар натиҷаи ин соҳтмони ҷомеаи шахрвандие бомуваффақият ба амал меояд, ки дар он ҳифзи ҳуқуқи озодихоӣ асосии инсон ва шахрванд қафолат дода мешавад. Ба ин муносибат дар соҳаи маориф дигаргунҳои азим ба амал омаданд.

Стандартҳои давлатии маориф, аз ҷумла нақшаҳои таълимӣ, барномаҳо, китобҳои дарсӣ ва методикаи таълим аз нав дида баромада шуданд. Тағйироти мазкур ба ташаккули эҳсоси инсонпарварӣ, ғояҳои миллӣ ва арзишҳои демократӣ асос ёфтааст, ки дар таълиму тарбияи насли наврас муносибати навро тақозо мекунад. Бо ин мақсад, муассисаҳои таълимӣ ба хонандагон на танҳо маҷмуи донишҳои дар

барномаи таълимӣ мукарраргардидаро медиханд, балки шахсияти ҳамаҷониба инкишофёфта ва шаҳрванди ҷомеаи демократиро низ тарбия менамоянд. Шахсеро, ки ватанашро дӯст медорад ва ҳамчун шаҳрванд дар ободии ҷомеа саҳми арзанда мегузорад.

Ба ҳамагон маълум аст, ки тарбияи ватандӯстӣ ва ҳештаншиносии шахсӣ ҳамчун падидаи мусбат ба ахлоқ ва шуури инсонҳо таъсиргузор мебошад. Асосан шуури ватандӯстӣ дар заминаи маърифати амики арзишҳои миллӣ давлатдорӣ, арҷгузорӣ ба заҳмати ниёгон, иззату эҳтироми инсонҳо, саҳму талаш варзидан дар ҷараёни корҳои бунёдкориву созандагӣ, ки маҳз дар масири дарозии таърихи ғании миллатамон ба вучуд омадаву шакли муайян гирифтааст, фаҳмида мешавад. Хислатҳои инфиродии шахс низ маҳз ба ин омилҳо иртибот дошта, ба пайравӣ аз корҳои шоистаи ниёгон ва тарбияи ҳудогоҳии шахс мусоидати фаъол мекунад.

Дар шароити бархӯрди фарҳангу тамаддунҳо, авҷ гирифтани низоъҳои динию мазҳабӣ, гаравиши ҷавонон ба ҳизбу ҳаракатҳои иртиқӣ, нигаронии ахлоқи рафтори қисме аз наврасону ҷавонон моро водор месозад, ки дар таълиму тарбияи ин кишри осебпазири ҷомеа тадбирҳои судманду саривақтӣ андешида, аз василаҳои таъсиргузори маънавӣ самаранок истифода намоем. Барои расидан ба ин ҳадафҳои пешгузошта таҳким бахшидани робитаҳои се ниҳодҳои иҷтимоӣ: муассисаҳои таълимӣ, ҷомеа ва муҳити оила муҳим буда, ба рушди сифатҳои ахлоқӣ ва эҳсоси ватандӯстиву худшиносии хонандагон таъсири амиқ мегузорад.

Дар давраи муосир, ки раванди босуръати ҷаҳонишавӣ ба амал омада истодааст, Ҷумҳурии Тоҷикистон низ чун як узви ҷомеаи ҷаҳонӣ аз таъсири он дар қанор буда наметавонад ва моро зарур аст, зимни таълиму тарбияи насли наврас ин навгониро ва дигаргунихоро дар мадди назар дошта бошем.

Бар асоси ин баррасӣ, тарбияи дурусти ҷавонони ҷумҳурӣ бо дар назар гирифтани хусусиятҳои миллӣ аҳаммияти хосса пайдо карда, мубраммияти интиҳоби мавзуро таъмин мекунад. Фаъолияти босамари омӯзгорон дар раванди таълиму тарбияи хонандагон таъсиргузор буда, ба бедории эҳсоси ватандӯстиву худшиносии миллӣ, парваридани муҳаббати самимӣ нисбат ба ин сарзамини аҷдодӣ ва ҳифзи хоки поку муқаддаси меҳан мусоидат мекунад.

Тарбияи ватандӯстӣ маъноӣ дар хонандагон тадриҷан ва устуворона ташаккул додани меҳру муҳаббат нисбат ба Ватанро дорад. Ватандӯстӣ яке аз хусусиятҳои муҳимтарини шахсияти ҳаматарафа инкишофёфта маҳсуб меёбад. Дар мактаббачагон бояд ҳисси ифтихор нисбат ба Ватан ва ҳалқи худ, эҳтиром нисбат ба қорнамоиҳои бузург ва саҳифаҳои шоёнӣ гузаштаи худ ташаккул ёбад. Барои он ки хонанда дар руҳияи ватандӯстӣ ва ифтихори миллӣ тарбият ёбад, бояд, ки дар худ сифатҳои

зарурии ахлоқӣ ва ватандӯстиро ташаккулу инкишоф диҳанд. Ин албатта вақти тулониро талаб менамояд.

Интихоби роҳи дуруст ҷихати ташаккул додани шахсият, эҳтиром ба арзишҳои табиӣ ва табиати Ватан, саҳми созанда гузоштан дар ҷомеа ба интихоби худи инсон вобастагии калон дорад. Ин ва дигар омилҳо мавзуи таҳқиқоти мазкурро муайян намуданд.

Дарачаи таҳқиқи мавзуи илмӣ. Инкишофи масъалаи тарбияи ватандӯстии ҷавонон мураккаб буда, дар ҷорроҳаи як қатор илмҳои ҷамъиятӣ ва гуманитарӣ қарор дорад. Ҳарчанд дар ин рисола ин масъала аз мақои педагогӣ мавриди баррасӣ қарор гирифта бошад ҳам, бо вучуди ин, зарурати истифодаи дастовардҳои ҷунин соҳаҳои ҷомеашиносӣ, аз қабили таърих, фалсафа, сиёсатшиносӣ, ҷомеашиносӣ, психологияи иҷтимоӣ ба мақсад мувофиқ мебошад.

Ба таҳқиқи масъалаи тарбияи ватандӯстиву худшиносии миллии наврасону ҷавонон китобу рисолаҳои муҳаққиқони ватанӣ, аз ҷумла асарҳои олимони тоҷик М. Лутфуллозода «Истиклолияти Тоҷикистон ва маорифи навин» (2006), У.З. Зубайдов «Таълими тафриқа: проблема, мулоҳиза, воқеият» (2001), М. Ғоиб «Меҳри ватан» (2023), Х. Муродиён «Тақомули нутқи хонандагон зимни маводи кишваршиносӣ» (1997), С.Ш. Саидов «Пайвастагии мутақобилаи се ниҳоди иҷтимоӣ дар ташаккулёбии муносибатҳои хонандагон аз назари Абдурахмони Ҷомӣ» (2018), Қ.С. Абдурахимзода «Назарияи таълим» (2016), Ф. Шарифзода «Ҳикмати афкори педагогии ниёгон» (2012), бахшида шудаанд. Мутолиаи амиқ ва дар амал татбиқ намудани назарияи ин пажӯҳишгарон дар самти боло бурдани эҳсоси ватандӯстии сокинон, бахусус наврасону ҷавонон мусоидат мекунад ва дар омӯзиши масъалаҳои ташаккули хислатҳои шахсияти шахрвандии хонандагони муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ, аз ҷумла хонандагони синфҳои болоӣ аҳаммияти зиёд доранд. Қор қарда баромадани масъалаи ташаккули шахсияти хонандагон дар муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ дар асарҳои омӯзгорон ва психологҳои намоёни рус ва аҳди шуравӣ аҳаммияти зарурӣ дошта, барои мавзуи таҳқиқоти мо заминаи муҳимми назариявӣ гардиданд. Дар ҷараёни таҳқиқу арзёбии масъалаи мавриди назар мо аз қори таҳқиқоти А.Я. Варга «Назорати касбӣ барои психологияи оилавӣ» (2022), Д. Дюи «Психология ва педагогика» (1999), С.В. Ковалев «Психологияи оилаи солим» (1988), С. Исаев «Анъанаҳои халқӣ ва таҷрибаи тарбияи меҳнатӣ дар оила» (1974) истифода қардем, ки ба арзиши илмии қор мусоидат намуд.

Асарҳои академики Академияи илмҳои педагогии Ҷумҳурии Тоҷикистон, профессор М. Лутфуллозода барои тарбияи шахрвандӣ дар муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ аҳаммияти бузурги илмӣ ва амалӣ доранд. Монографияҳои ӯ «Эҳёи педагогикаи Аҷам» (1997), «Тоҷикистони соҳибистиклол ва масъалаҳои маориф» (2001), «Педагогикаи шафқат» (1994), «Дидактикаи муосир» (2001) ва «Китоби

шарафи миллӣ» (2003) масъалаҳои гуногуни таълиму тарбияи насли наврасро дар мактаб дар бар мегиранд.

Дар илми педагогӣ заминаҳои муайяни назариявӣ ба вучуд омадаанд, ки барои ҳалли масъалаи тарбияи ватандӯстии хонандагони синфҳои болоӣ дар фаъолияти таърихӣ-кишваршиносӣ шароит фароҳам меоранд. Омӯзиши ҷанбаҳои фалсафӣ, психологию педагогии тарбияи ватандӯстӣ дар байни хонандагони синфҳои болоӣ ва мавқеъҳои идеологии онро дар асарҳои таҳқиқотии муҳаққиқони соҳа В.Н. Дружинин «Психологияи оила» (2008), И.В. Дубровина «Психология ва психотерапия» (2000), Э.Г. Эйднмиллер «Психология ва психотерапеияи оила» (1999), А.Я. Варга «Назорати касбӣ барои психологияи оилавӣ» (2022), Д. Дюи «Психология ва педагогика» (1999), С.В. Ковалев «Психологияи оилаи солим» (1988), С. Исаев «Анъанаҳои халқӣ ва таҷрибаи тарбияи меҳнатӣ дар оила» (1974) ва дигарон низ паҳлуҳои мухталифи масъалаи тарбияи ватандӯстӣ ва интернационализиро мавриди баррасӣ ва пажӯҳиш қарор дода, оид ба масъалаи мавриди назар андешаҳои ҷолиб ва дархӯр иброз намудаанд. Масъалаи тарбияи ватандӯстиро онҳо аз паҳлуҳои мухталиф ба риштаи таҳқиқ қашида ба як хусусияти ниҳоят муҳимми он ки аз умқи ботини инсон бармеҳезад, ишора кардаанд. Масъалаҳои тарбияи ватандӯстӣ дар як қатор китобҳои дарсӣ ва воситаҳои методии оид ба педагогика дарҷ шуда, дар маводи конференсияҳои илмӣ, симпозиумҳо, ҳуҷҷатҳои расмӣ, публитсистикаи сиёсӣ низ инъикос ёфтаанд.

Дар ҳалли масъалаҳои тарбияи ватандӯстӣ дар илми педагогикаи ватанӣ аз осори классикони тоҷику форс аз қабилҳои Абуабдуллоҳи Рӯдакӣ, Абулқосим Фирдавсӣ, Абуалӣ ибни Сино, Носири Хусрави Қубодиёнӣ, Ҳофизи Шерозӣ, Саъдӣ Шерозӣ, Абдурраҳмони Ҷомӣ инчунин шоирону нависандагони адабиёти муосири тоҷик Садриддин Айнӣ, Лоик Шералӣ, Сотим Улуғзода, Муҳаммад Ғоиб, Озар Салим, Фарзонаи Хучандӣ хеле ба таври моҳирона истифода шудааст. Адибони зикршуда осоре ба мерос гузоштаанд, ки саропо панду насиҳат ва тарбия мебошад. Онҳо дар ин осори безавол масоили таълиму тарбияро мушикофона ба риштаи насру назм қашида, пешқаши мардум кардаанд.

Дар назари аввал бисёр сода, аммо масъалаи муҳимми зиндагӣ - омӯзиш ва тарбия дар ҳаёт мавқеъ пайдо кардани шахсро матраҳ кардааст. Дар осори адабиёти беш аз ҳазорсолаи мо аз ин қабил ганҷинаҳо зиёд аст.

Ин масъала дар осори донишмандони рус, аз қабилҳои М.С. Андреев «Шарҳи мухтасари баъзе хусусиятҳои тоҷикон» (1930), А. Бобринская «Ҳақиқати Шарқ» (1948), Б.Ф. Ғафуров «Таърихи халқи тоҷик» (1952), М.М. Дяконов «Халқҳои Осиё» (1981), Н.А. Кисляков «Этнография дар Тоҷикистан» (1989), Б.А. Литвинский «Таърихи халқи тоҷик» (2009), М.А. Раҳимов «Шогирдони командаи «Резервҳои омӯзгорони меҳнатӣ» (1980), Н.Н. Негматов «Абуалӣ ибни Сино ва давраи ӯ» (1980) дар

баробари ҳамтоёни руси хеш перомуни масъалаи тарбияи ватандӯстӣ таҳқиқотҳои бунёди анҷом дода, саҳми назарраси хешро дар ин масъала гузоштаанд.

Дар асарҳои онҳо ғояҳои тарбияи ватандӯстӣ, роҳҳои истифодаи хотираи таърихӣ ҳалқи тоҷик дар фаъолияти педагогии омӯзгорон инъикос ёфтааст.

Академик М. Лутфуллозода дар асарҳои илмӣ худ бо номи «Тоҷикистони соҳибистиклол ва масъалаҳои маориф», «Китоби ифтихори миллӣ» унсурҳои муҳимми тарбия аз қабилӣ: тарбияи миллӣ, тарбияи худшиносӣ, тарбияи ватандӯстӣ, тарбияи инсондӯстӣ, ахлоқӣ, тарбияи маънавӣ ва монанди инҳоро мушаххас намудааст.

Дар рисолаи илмӣ А. Қаландаров аҳамияти хосаи масъалаи тарбияи ватандӯстӣ дар байни омӯзгорони мактабҳои ноҳияҳои наздисарҳадӣ муайян карда шуда, таъкид шудааст «дар ин минтақаҳо зарурати пурзӯр намудани тарбияи ватандӯстӣ, аз ҷумла тарбияи ватандӯстии хонандагон ба миён омадааст» гарчанде дар дигар муассисаҳои таҳсилоти миёнаи мамлакат ин масъала ба таври пурра ҳаллу фасл нашудааст.

Дар илми педагогикаи тоҷик ба омӯхтани масъалаи тарбияи ватандӯстӣ тавачҷуҳи махсус дода мешавад. Мушкилоте, ки дар ин намуди таълим ба миён меоянд, аз он иборат аст, ки бунёди ҷомеаи демократӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон, рушди илмӣ тарбияи ватандӯстӣ, ворид намудани унсурҳои тарбияи ватандӯстӣ ба мазмуни фанҳои таълимӣ дар мактабу донишгоҳҳо, на ҳамеша иҷро карда шуда, ба ин масъала камтаваҷҷуҳӣ зоҳир мегардад. Масъалаи тарбияи ватандӯстии хонандагони синфҳои болоӣ бо истифода аз фанни кишваршиносӣ, ки татбиқи самарабахши неруи тарбиявии таърихи кишваршиносиро дар фаъолияти муассисаи таълимӣ таъмин менамояд, то ҳол пурра омӯхта нашудааст. Таъриҳҳои назариявии мавҷудаи тадқиқот ва коркарди нокифояи илмӣ масъалаи интиҳоби мавзӯи тадқиқотии «Масъалаи тарбияи ватандӯстии хонандагони синфҳои болоӣ тавассути таърихи кишваршиносӣ»-ро муайян кардааст.

Робитаи таҳқиқот бо барномаҳо ва ё мавзӯҳои илмӣ. Дар таҳқиқот ба корҳои илмӣ олимони дохилӣ ва хориҷӣ таъҷиб карда шудааст, ки онҳо ба масъалаҳои тарбияи ватандӯстии хонандагони синфҳои болоӣ тавассути воситаҳои таърихи кишваршиносӣ анҷом додаанд.

Таҳқиқоти диссертатсионӣ дар доираи татбиқи нақшаи дурномаи корҳои илмӣ таҳқиқотии кафедраҳои педагогика ва методикаи таълими таърих ва ҳуқуқи Донишгоҳи давлатии Бохтар ба номи Носири Хусрав барои солҳои 2008-2024 анҷом дода шудааст. (Рақами қайди давлатӣ дар Маркази миллии патенту иттилооти Вазорати рушди иқтисод ва савдои Ҷумҳурии Тоҷикистон №699/01.0 з/и аз 09.04.2024).

Мақсади таҳқиқот муайян намудани нақши омӯзиши кишваршиносӣ ҳамчун унсурҳои тарбиявии мактабӣ барои тарбияи ватандӯстии

хонандагон. Бар асоси он, ки тарбияи ватандӯстӣ дар хонандагони синфҳои болоӣ тавассути таърихи маҳал метавонад муваффақ бошад:

– моҳият ва мазмуни тарбияи ватандӯстӣ ҳамчун ҳислати шахсияти хонандагон бо воситаи фанни кишваршиносӣ мувофиқи ақидаҳои педагогикаи ба шахсият нигаронидашуда муайян карда мешавад;

– таҷрибаи мактабҳо таҳлил гардида, мазмуну усулҳои тарбияи ватандӯстии хонандагони синфҳои болоӣ тавассути фанни кишваршиносӣ дар амалияи педагогӣ ба таври таҷрибавӣ санҷида мешавад;

– барнома аз ҷиҳати илмӣ асоснокӣ тарбияи ватандӯстӣ дар хонандагони синфҳои болоӣ бо истифода аз таърихи кишвар таҳия гардида, тавсияҳои методӣ оид ба татбиқи иқтисодии таълимии мактаб бо истифода аз таърихи кишвар барои хонандагони синфҳои болоӣ пешниҳод мегардад.

Мавзӯи таҳқиқот ташкили қорҳои синфӣ ва беруназсинфӣ дар муассисаҳои таълимӣ оид ба тарбияи ватандӯстӣ бо истифода аз таърихи кишвар мебошад.

Саҳми шахсии довталаб дар иштироки бевоситаи ӯ дар ҳамаи марҳилаҳои таҳқиқот: банақшаگیرӣ, интиҳоб ва асосноккунии мавзӯ, тартиб додани сохтори диссертатсия, муайян кардани мақсаду вазифа, объекту предмет, ҷустуҷӯ ва дарёфти адабиёти зарурӣ доир ба мавзӯи таҳқиқот, ҷамъоварӣ ва мурағабсозии натиҷаи таҳқиқот, таҳия ва нашри мақолаҳои илмӣ, иштирок дар чорабинҳои илмӣ, ҷамъбасти натиҷаҳои бадастомада ва таълифи диссертатсия таҷассум меёбад.

Дар раванди таҳқиқот усулҳои зерин истифода гардидааст. Дар раванди таҳқиқот бо мақсади амалӣ гардонидани вазифаҳои гузашташуда ва санҷиши фарзияҳои илмӣ маҷмӯи методҳои таҳқиқотии зерин мавриди истифода қарор дода шудаанд: омӯхтани адабиёт оид ба мавзӯи таҳқиқ, навъбандӣ, муқоиса, ҷамъбастнамоӣ банизомдарорӣ, тарҳрезии масъалаҳои тарбияи писарон; таҳлили натиҷаи фаъолияти педагогӣ, мушоҳида, суҳбат, саволномаҳо; омӯзиши таҷрибаи омӯзгорони муассисаҳои таҳсилоти миёна дар самти қори тарбиявӣ: қори санҷишӣ-таҷрибавӣ, методҳои омили математикӣ.

Навгониҳои илмӣ таҳқиқот:

– омӯзишу таҳлили ташаккули эҳсоси ватандӯстиву ҳудогоҳии хонандагони синфҳои болоӣ дар заминаи осору таҷрибаи амиқи ниёгон ва бо дарназардошти падидаҳои замони муосир мушаххас гардида, самтҳои афзалиятнок дар ин ҳода муайян шуданд;

– моҳият, мазмун ва хусусиятҳои тарбияи меҳанпарастии донишомӯзони синфҳои болоӣ бо таърихи осори таърихӣ ва маҳалли зисти хонандагон дар машғулиятҳои синфӣ ва фориғаздарсӣ ва умумӣ эҷодии онҳо тасбит намуд, ки ин қабил фаъолиятҳо мунҷар ба боло рафтани худшиносии донишомӯзон ва меҳанпарастии онҳо хоҳад шуд;

– муҳтаво ва мундариҷаи возеҳу равшан, шаклу равишҳои тадрис, ки бороварии раванди тарбияи ватандӯстии хонандагони синфҳои болоӣ

тавассути фанни кишваршиносӣ дар шароити Тоҷикистони соҳибистиклолро таъмин мекунанд, дар амалияи корҳои тарбиявӣ ва корҳои ғориғаздарсӣ асоснок ва ба таври таҷрибавӣ санҷида ва пешниҳод шудаанд.

Мутобиқати диссертатсия ба шиносномаи ихтисоси илмӣ. Диссертатсия ба мазмуни бандҳои зерини шиносномаи ихтисоси 13.00.01.

– Педагогикаи умумӣ, таърихи педагогика ва таҳсилот мувофиқ мебошанд:

– банди 3.2. Аппарати концептуалии педагогика, омӯзиши асосҳои методологии таълим ва тарбияи шахс;

– банди 3.3. Мавқеъ ва нақши педагогика дар ҳаёти маънавии ҷомеа, инсон ва донишҳои илмӣ;

– банди 3.5. Пешгӯии педагогӣ (тадқиқоти методология ва усулҳои пешгуии тараққиёти педагогика ва маориф, муайян кардани перспективаҳои тараққиёти онҳо дар мамлақати мо ва берун аз он);

– банди 4.1. Асоснок кардан ва татбиқ намудани концепсияҳо, системаҳои педагогӣ, тадқиқоти равишҳои ташкил ва тақмили раванди интегралӣ педагогӣ;

– банди 4.1.1. Муайян намудани шароити оптималии ташаккули шахсият дар раванди таълим;

– банди 4.1.2. Муайян ва таҳияи роҳҳои муттаҳидсозии мактаб, оила ва ҷомеа дар татбиқи тарбияи мақсадноки шахсият;

– банди 5.1. Таҳлили рушди таърихии амалияи институтсионалӣ ва ғайриинститутсионии маориф, сиёсати давлат дар соҳаи маориф ва танзими ҳуқуқи он;

– банди 5.1.1. Омӯзиши ташаккул ва инкишофи афкори педагогӣ, концепсияҳо, назарияҳо, мероси педагогии омӯзгорони барҷастаи замони гузашта;

– банди 7.1. Ҳаракати навобарона дар таълим, фаъолияти таҷрибавии муассисаҳои таълимӣ, умумигардонӣ, паҳн ва ҷорӣ намудани навигарҳои педагогӣ;

– банди 7.1.1. Тағйироти системавӣ дар фаъолияти касбӣ ва педагогии омӯзгор;

– банди 7.1.5. Фаъолияти ташкилотҳои ҷамъиятӣ дар соҳаи маориф, ҳамкории сотсиалии муассисаҳои таълимӣ.

Соҳтор ва ҳаҷми диссертатсия. Таҳқиқоти диссертатсионӣ аз бахшҳои «Мукаддима», «Тавсифи умумии кор», ду боб, бахши «Хулосаҳо» бо зербахшҳои «Натиҷаҳои асосии илмии диссертатсия» ва «Тавсияҳо оид ба истифодаи амалии натиҷаҳо», бахши «Охирсухан», бахши «Номгӯи адабиёт» бо зербахшҳои «Феҳристи сарчашмаҳои истифодашуда» ва «Феҳристи интишороти илмии доктараби дарёфти дараҷаи илмӣ» иборат аст.

Ҳаҷми умумии диссертатсия аз 189 саҳифаи матни компютери бо ёрии протсессори Microsoft Word ҳарфчиншуда иборат буда, 18 расму

диаграмма ва 2 ҷадвалро дар бар гирифтааст. Ракамгузори расму ҷадвалҳо барои ҳар ду боби диссертатсия умумӣ мебошад. Рӯйхати адабиёт фарогири 199 номгӯй мебошад.

Интишорот аз рӯи мавзӯи диссертатсия. Натиҷаҳои таҳқиқотӣ дар 14 интишороти муаллиф инъикос ёфтаанд, ки аз онҳо 3-тояшро монография, дастурҳои таълимӣ, 6-тояшро мақолаҳои илмӣ дар маҷаллаҳои тақризшавандаи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон банаҳррасида, ва 5-тои боқимондашро мақолаҳои дар дигар нашрияҳо ба ҷоп расида ва маводҳои конференсияҳои илмӣ ташкил додаанд.

Феҳристи интишороти илмӣ довталаби дарёфти дараҷаи илмӣ

а) Монография ва дастурҳои таълимӣ, ки ба тавсияи Шурои илмӣ-методии Донишгоҳи давлатии Бохтар ба номи Носири Хусрав ҷоп шудаанд:

[1-М]. Саидмуминов, А.С. Содержание и методы работы школы по воспитанию патриотизма у старшеклассников средствами краеведения: Методическое пособие [Текст] / А. С. Саидмуминов. Курган-Тюбе, 2011. – 42 с.

[2-М]. Саидмуминов, А.С. Краевед-Патриот: Монография [Текст] / А. С. Саидмуминов. Курган-Тюбе, 2020. – 220 с.

[3-М]. Шукурзод, Т.А., Саидмуминов, А.С. Теоретико-методологические основы процесса воспитания патриотизма у учащихся средствами краеведения: Методическое пособие [Текст] / А.Т. Шукуров, А.С. Саидмуминов. Курган-Тюбе, 2011. – 42 с.

б) Мақолаҳо, ки дар маҷаллаҳои тақризшавандаи ҚОА-и назди Президенти ҶТ ва ҚОА-и ФР ҷоп шудаанд:

[4-М]. Ашурова, Ш. К. Масъалаҳои тарбияи ватандӯстӣ дар таърихи педагогика [Матн] / Ш.К. Ашурова, А.С. Саиднуриддинзода // Паёми Донишгоҳи давлатии Бохтар ба номи Носири Хусрав. – 2024. – №1-2 (122). – С. 40-56. ISSN-2663-5534.

[5-М]. Ашурова, Ш.К. Таҳлили таҳқиқотҳои муосир ба масъалаи ватандӯстӣ [Матн] / Ш.К. Ашурова, А.С. Саиднуриддинзода // Паёми Донишгоҳи давлатии Бохтар ба номи Носири Хусрав. – 2023. – №1-4 (116). – С. 17-26. ISSN-2663-5534.

[6-М]. Саиднуриддинзода, А.С. Мазмун ва хусусиятҳои тарбияи ватандӯстии хонандагони синфҳои болоӣ тавассути ҷанҳои таъриху кишваршиносӣ [Матн] / А.С. Саиднуриддинзода // Паёми Донишгоҳи давлатии Бохтар ба номи Носири Хусрав. – 2024. – №1-3 (125). – С. 26-31. ISSN-2663-5534.

[7-М]. Саидмуминов, А.С. Краеведческий подход в воспитании патриотизма у учащихся [Текст] / А.С. Саидмуминов // Вестник Таджикский национальный университет. – 2011. – №2 (66). – С. 283-286. ISSN-2074-1847.

- [8-М]. Саидмуминов, А.С. Проблема патриотического воспитания в теории и истории педагогики [Текст] / А. С. Саидмуминов // Вопросы Педагогики и психологии. – 2011. – №4. – С. 58-61.
- [9-М]. Саидмуминов, А.С. Патриотическое воспитание учащихся в процессе изучения истории края (по материалам Хатлонской области Республики Таджикистан: теория и практика) [Текст] / А.С. Саидмуминов // Вопросы Педагогики и психологии. – 2011. – №3. – С. 67-71.
- в) Маколахое, ки дар маводи конференсияҳо ба таърифи расидаанд:**
- [10-М]. Саиднуриддинзода, А.С. Тарбияи ватандӯстии ҷавонон аз нигоҳи Пешвои миллат – Эмомалӣ Раҳмон [Матн] / А.С. Саиднуриддинзода // Маводи конференсияи илмӣ-назариявӣ бахшида ба рӯзи Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Иҷлосияи XVI Шурои олии Ҷумҳурии Тоҷикистон таҳти унвони «Мақтаби сарвари Пешвои миллат». – 2023. – С. 231-234.
- [11-М]. Саиднуриддинзода, А.С. Масъалаи тарбияи ватандӯстӣ ва баланд бардоштани ҳисси ифтихори миллии хонандагони синфҳои болоӣ тавассути сайри осорхонаҳои мактабӣ [Матн] / А.С. Саиднуриддинзода // Маводи конференсияи илмӣ-назариявӣ устодону донишҷӯён бахшида ба рӯзи «Илми тоҷик». – 2024. – С. 26-30.
- [12-М]. Саидмуминов, А.С. Особенности воспитания патриотизма у учащихся старших классов в процессе историко-краеведческой деятельности [Текст] / А.С. Саидмуминов // Материалы республиканской конференции, посвященной 20-летию независимости Республики Таджикистан. – 2010. – С. 133-137.
- [13-М]. Саидмуминов, А.С. Патриотизм как социально-педагогическое явление [Текст] / А.С. Саидмуминов // Материалы республиканской конференции, посвященной 20-летию независимости Республики Таджикистан. – 2010. – С. 123-125.
- [14-М]. Саидмуминов, А.С. Шӯроати иштирокчиёни ҶБВ ҳамчун намунаи дарси ватандӯстӣ [Матн] / А.С. Саидмуминов // Маводи конференсияи илмӣ-назариявӣ, байналмилалӣ таҳти унвони «Рушди илмҳои таърих ва ҷомеашиносӣ дар замони соҳибистиклолии Тоҷикистон». – 2015. – С. 13-15.

Чаласа пас аз баррасии масъалаи мазкур ва шунидани фикру андешаҳои олимону мутахассисон, ки дар он 25 нафар иштирок дошт, қарор қабул кард:

ҚАРОРИ ЧАЛАСА

1. Диссертатсияи Саиднуриддинзода Аҳлиддин Саиднуриддин дар мавзӯи «Масъалаи тарбияи ватандӯстии хонандагони синфҳои болоӣ тавассути таъриху кишваршиносӣ», ба ҳама талаботҳои ҚОА-и назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон нисбати диссертатсияҳои номзадӣ (Қарори Ҳукумати ҶТ, №267 аз 30.06.2021) ҷавобгӯ буда, ба пуррагӣ аз

рӯи талаботи шиносномаи ихтисоси 13.00.01. – Педагогикаи умумӣ, таърихи педагогика ва таҳсилот (илмҳои педагогӣ) пешниҳод шудааст омода гардидааст.

2. Диссертатсияи Саиднуриддинзода Аҳлиддин Саиднуриддин дар мавзӯи «Масъалаи тарбияи ватандӯстии хонандагони синфҳои болоӣ тавассути таъриху кишваршиносӣ» барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои педагогӣ аз рӯи ихтисоси 13.00.01. – Педагогикаи умумӣ, таърихи педагогика ва таҳсилот (илмҳои педагогӣ) барои баррасӣ ва химоя ба Шурои диссертатсионии 13.00.01-и назди Донишгоҳи давлатии Хучанд ба номи академик Бобоҷон Ғафуров пешниҳод карда шавад.

Қарори мазкур дар ҷаласаи васеи кафедраи педагогикаи Донишгоҳи давлатии Бохтар ба номи Носири Хусрав аз 29-уми апрели соли 2024, суратҷаласаи ғайринавбатии №9А қабул гардидааст.

Натиҷаҳои овоздиҳӣ: «тарафдор» – 25 нафар, «зид» – нест, «бетараф» – нест.

Қарор яқдилона қабул гардидааст, протоколи ғайринавбатии №9А аз 29.04.2024.

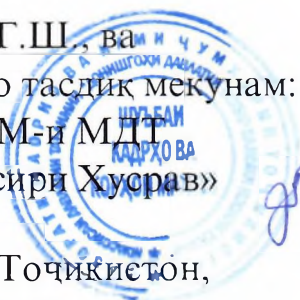
Раиси ҷаласа,
мудири кафедраи педагогика,
номзади илмҳои педагогӣ, дотсент

Бобоева Г.Ш.

Котиби ҷаласа,
номзади илмҳои педагогӣ, саромӯзгор

Каримова М.М.

Имзоҳои Бобоева Г.Ш., ва
Каримова М.М.-ро тасдиқ мекунам:
Сардори ШК ва КМ-и МДТ
«ДДБ ба номи Носири Хусрав»

Шукурзод Ҷ.А.

735140, Ҷумҳурии Тоҷикистон,
ш. Бохтар, к. Айнӣ, 67.
Тел.: (+992-3222) 2-45-20, 2-22-53
E-mail: bgu-1978@mail.ru